

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 629/2017-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. októbra 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; a [REDACTED]; [REDACTED]; zastúpených advokátom JUDr. Dušanom Remetom, Masarykova 2, Prešov, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 52 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 2 S 13/2014 a jeho rozsudkom zo 16. januára 2015 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Sžo 18/2015 a jeho rozsudkom z 30. marca 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED] a [REDACTED]; [REDACTED] odmieta.

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. júla 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ 1“), [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ 2“), [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ 3“) a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ 3“, spolu všetci aj „sťažovatelia“) vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 52 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 S 13/2014 (ďalej len „napadnutý postup krajského súdu“) a jeho rozsudkom zo 16. januára 2015 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Sžo 18/2015 (ďalej len „napadnutý postup najvyššieho súdu“) a jeho rozsudkom z 30. marca 2017 (ďalej len „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“).

2. Ako zo sťažnosti a z k nej pripojených listín vyplynulo, sťažovateľ 1 sa ako žalobca domáhal v konaniach pred krajským súdom proti Sociálnej poisťovni, ústrediu, Bratislava (ďalej len „žalovaná“ alebo „ústredie“) preskúmania zákonnosti rozhodnutí žalovanej č. 17492-2/2014-BA zo 16. januára 2014, č. 17501-2/2014-BA zo 16. januára 2014 a č. 17510-2/2014-BA zo 17. januára 2014 (ďalej aj „rozhodnutia ústredia z januára 2014“), ktorými na základe odvolania sťažovateľa 1 potvrdila výroky rozhodnutí Sociálnej poisťovne, pobočky Prešov (ďalej len „pobočka“) č. 26072-64/2013-Po z 28. októbra 2013, č. 26072-99/2013-Po z 29. októbra 2013 a č. 26072-60/2013-Po z 24. októbra 2013.

Sťažovateľ 1 v troch samostatných žalobách z februára 2014 namietal porušenie svojich subjektívnych práv a práv jeho zamestnancov (sťažovateľa 2, 3 a 4) v správnom konaní, predovšetkým z dôvodov nedostatočného zistenia skutkového stavu zo strany

orgánu verejnej správy, porušenia zásady dvojinštantnosti administratívneho konania, nepreskúmateľnosti a arbitrámosti rozhodnutia orgánu verejnej správy, nevydania rozhodnutia zo strany orgánu verejnej správy v zákonnej lehote, porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, prejudikovania rozhodnutia orgánom verejnej správy, a to s podrobným odôvodnením a s odkazom na konkrétne skutočnosti.

Uzneseniami krajského súdu sp. zn. 2 S 13/2014, sp. zn. 2 S 14/2014 a sp. zn. 2 S 15/2014 z 21. júla 2014 boli do konania pribratí sťažovatelia 2, 3 a 4. Uznesením krajského súdu sp. zn. 2 S 13/2014 zo 16. januára 2015 boli súdne konania spojené a ďalej vedené pod sp. zn. 2 S 13/2014.

Napadnutým rozsudkom krajského súdu boli žaloby sťažovateľa 1 zamietnuté, jeho návrh na pribratie účastníka konania, ako aj návrh na prerušenie konania boli taktiež zamietnuté a účastníkom konania nebola priznaná náhrada trov konania. Krajský súd poukázal najmä na to, že podľa jeho názoru sťažovateľ 1 namietal v žalobe porušenie iných ako svojich subjektívnych práv, v dôsledku čoho sú jeho žaloby nedôvodné. Okrem toho sa vyjadril k jednotlivým námietkam a tvrdeniam sťažovateľov a zaujal k nim stanoviská, s ktorými sa sťažovatelia nestotožňujú.

3. Na základe odvolania sťažovateľov napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu bol napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdený a sťažovateľovi 1 nebola priznaná náhrada trov odvolacieho konania.

Podľa názoru sťažovateľov došlo napadnutým postupom a rozsudkom najvyššieho súdu k porušeniu ich v sťažnosti označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru.

4. Sťažovatelia predovšetkým poukazujú na viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu v obdobných veciach. Z týchto napríklad vyplýva, že pobočka, ale ani ústredie nemali právomoc rozhodnúť o určení tzv. uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k osobám v rovnakom postavení, v akom sa nachádzajú sťažovatelia. Ďalej podľa doterajšej judikatúry nebolo možné najvyšším súdom rozhodnúť vo veci bez toho, aby došlo najprv k zodpovedaniu príslušných prejudiciálnych otázok zo strany Súdneho dvora Európskej únie (ďalej

len „súdny dvor“). Podľa sťažovateľov nezohľadnenie judikatúry samo osebe preukazuje porušenie označených práv.

5. V súvislosti s argumentmi najvyššieho súdu a krajského súdu, najmä čo sa týka zisťovania skutkového stavu veci, poukazujú sťažovatelia na to, že príslušná inštitúcia sociálneho zabezpečenia v Poľskej republike (Zakład Ubezpieczeń Społecznych – ZUS, ďalej len „ZUS“) určila, že uplatniteľnou legislatívou je v zmysle európskeho práva [čl. 16 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“) a čl. 13 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 (ďalej len „základné nariadenie“)] slovenská legislatíva. Ústredie to akceptovalo vydaním príslušného formuláru, a preto sa na sťažovateľov 2, 3 a 4 hľadelo ako na zamestnancov vykonávajúcich zamestnaneckú činnosť na území Slovenskej republiky. V neskoršom období ústredie nariadilo preveriť reálny výkon činnosti sťažovateľov 2, 3 a 4 na Slovensku, a prípadne rozhodnúť o zániku ich povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti podľa slovenských právnych predpisov, k čomu napokon aj došlo, a to v rozpore so zákonom a so skutočnosťou. Všeobecné súdy „odobrili“ zjavne nedostatočne zistený skutočný stav veci, pričom z rozhodnutí všeobecných súdov vyplývajú výhrady k tomu, že samotní sťažovatelia boli vo vzťahu k zisťovaniu skutočného vzťahu málo činní, pretože nepredložili dôkazy potrebné na preukázanie ich argumentácie. Všeobecné súdy teda v rozpore so zákonom preniesli dôkaznú povinnosť na sťažovateľov. Tí považujú za neakceptovateľné a nespravodlivé, aby boli nad rámec „súčinnosti“ povinní čokoľvek preukazovať a dokazovať namiesto orgánu verejnej správy, a už vôbec nie v konaní v rámci správneho súdnictva, v ktorom sa rozhoduje zásadne na podklade skutočného stavu veci zisteného v administratívnom konaní.

6. Pokiaľ z napadnutých rozsudkov všeobecných súdov vyplýva, že sťažovateľ 1 nemá na Slovensku registrované sídlo a sťažovatelia 2, 3 a 4 tu reálne nevykonávajú žiadnu činnosť, ide o závery prijaté bez náležitého zistenia skutočného stavu veci. Podstatná je pritom obsahová náplň zamestnania sťažovateľov 2, 3 a 4, ktorí vykonávajú roznos letákov, ktoré si sťažovateľ 1 preberá v externej obchodnej spoločnosti. Podľa špecifických

podmienok jednotlivých zákaziek sú sťažovatelia 2, 3 a 4 kontaktovaní zo strany sťažovateľa 1 (po prebratí letákov sťažovateľom 1), ktorý ich poverí roznášaním letákov vo vybraných lokalitách na území Slovenska. Roznášanie letákov kontrolujú aj iní zamestnanci sťažovateľa 1. Zamestnancom sťažovateľa 1 sa navyše vedú aj dochádzkové listy, čo celkom zreteľne preukazuje reálny výkon činnosti sťažovateľov 2, 3 a 4 na Slovensku. Hoci sťažovateľ 1 tieto skutočnosti riadne oznámil, napriek tomu pobočka v rámci výkonu kontroly nepristúpila k doplneniu dokazovania, nevyžiadala si ďalšie potrebné doklady, nepristúpila k výsluchu sťažovateľov 2, 3 a 4, ale ani k inému spôsobu preverenia výkonu činnosti sťažovateľov 2, 3 a 4 na Slovensku (napr. vycestovanie na miesto, kde sťažovatelia 2, 3 a 4 aktuálne vykonávajú prácu – roznos letákov, prípadne aj dopyt na adresátov, ktorým sa letáky distribuujú). Podstatné bolo tiež vyžiadanie stanoviska príslušného daňového úradu, keďže sťažovateľ 1 je registrovaným platiteľom dane z pridanej hodnoty.

7. Podstatné sú podľa sťažovateľov aj niektoré rozhodnutia ústredia, krajského súdu a najvyššieho súdu v iných obdobných veciach, ktoré v uvedených smeroch dávajú za pravdu sťažovateľom, pričom sťažovatelia uvádzajú spisové značky týchto rozhodnutí.

8. Všeobecné súdy podľa sťažovateľov nezohľadnili ani to, že ústredie už vopred (pred vykonaním kontroly u sťažovateľa 1) vedelo o tom, že vydá napadnuté rozhodnutie, ktorým potvrdí rozhodnutie pobočky, pretože už listom z 25. júla 2013 oznámilo ZUS obchodné mená, resp. mená a priezviská zamestnávateľov (vrátane sťažovateľa 1), u ktorých podľa názoru ústredia ide o tzv. schránkové firmy. Teda ústredie už v roku 2013 prijalo záver o tom, že sťažovateľ 1 je tzv. schránkovou firmou, hoci rozhodnutie vydalo až v roku 2014.

9. Rozhodnutím všeobecných súdov podľa sťažovateľov došlo tiež k akceptovaniu nezákonného retroaktívneho rozhodnutia zo strany pobočky a ústredia. Je totiž neprípustné, aby ústredie, resp. pobočka vydala individuálny právny akt, ktorým rozhodne o právach účastníka konania spätne k inému dátumu, než je dátum jeho vydania.

Pobočka a ústredie nedodržali zákonnú 60-dňovú lehotu na rozhodnutie podľa § 210 ods. 1 a 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a nedošlo ani k jej predĺženiu, ale ani k prerušeniu konania, a preto rozhodnutia pobočky a ústredia sú nezákonné už pre samotné nedodržanie tejto lehoty. Pritom všeobecné sudy nevyhodnotili tento argument sťažovateľov ako dôvodný, resp. ako postačujúci na zrušenie rozhodnutí ústredia a pobočky.

10. Za nezákonné podľa sťažovateľov treba považovať samotné vykonanie kontroly na zistenie skutočnosti, či sťažovatelia 2, 3 a 4 vykonávajú na Slovensku činnosť, pretože toto nepatrí do právomoci pobočky či ústredia. Takúto kontrolu môže uskutočniť iba príslušný inšpektorát práce, ktorý však nezistil žiadne nedostatky.

11. Napokon podľa sťažovateľov došlo aj k porušeniu princípu rovnakého zaobchádzania. Sťažovateľ 1 totiž zamestnáva viacero zamestnancov – poľských občanov, vo vzťahu ku ktorým pri existencii rovnakých podmienok príslušná pobočka nerozhodla o tom, že nepodliehajú slovenskej legislatíve. Týmto bol vo vzťahu k porovnateľným zamestnancov sťažovateľa 1 uplatnený odlišný postup, ako vo vzťahu k sťažovateľom 2, 3 a 4.

12. Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd o ich sťažnosti nálezom rozhodol tak, že vysloví porušenie ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 52 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom a rozsudkom krajského súdu, ako aj napadnutým postupom a rozsudkom najvyššieho súdu, zruší napadnutý rozsudok najvyššieho súdu v spojení s napadnutým rozsudkom krajského súdu a vec vráti najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Taktiež sťažovatelia žiadajú o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, každému z nich v sume po 10 000 €, ako aj o náhradu trov konania.

II.

13. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

II.1 K napadnutému postupu a rozsudku krajského súdu

15. Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá pre namietané porušenie čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 52 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru smeruje proti napadnutému postupu a rozsudku krajského súdu, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy.

Proti napadnutému rozsudku krajského súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľov podľa ústavy a dohovoru mal najvyšší súd v rámci odvolacieho konania. Tým je zároveň v uvedenom rozsahu vylúčená právomoc ústavného súdu. Treba tiež poznamenať, že sťažovatelia právo podať odvolanie proti rozsudkom krajského súdu aj využili.

II.2 K napadnutému postupu a rozsudku najvyššieho súdu

16. Odlišná je situácia vo vzťahu k tej časti sťažnosti, ktorá pre namietané porušenie čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 52 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru smeruje proti napadnutému postupu a rozsudku najvyššieho súdu. Túto časť sťažnosti treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

II.2.1 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

17. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

18. Vo všeobecnosti sťažovatelia argumentujú, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je arbitrárny a nedostatočne odôvodnený.

Osobitnými námietkami sťažovatelia namietajú, že

- správne orgány konajúce vo veciach sťažovateľov postupovali pri rozhodovaní o vzniku povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti v rozpore s právnymi predpismi,
- do právomoci správnych orgánov nepatrí vykonanie kontroly pre účel zistenia výkonu pracovnej činnosti na území Slovenskej republiky,
- vydaním rozhodnutí správnych orgánov vo veci sťažovateľov došlo k porušeniu princípu rovnakého zaobchádzania,
- došlo k nedodržaniu procesnej lehoty na vydanie rozhodnutí žalovanej,
- v ich veciach konajúce všeobecné sudy na nich v rozpore s právnou úpravou preniesli ako na účastníkov konania dôkaznú povinnosť a neprimeraným spôsobom ich týmto zaťažili,
- najvyšší súd odmietol aplikovať v posudzovaných veciach príslušné ustanovenia základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia,
- najvyšší súd neprerušil konanie, ako to urobil v iných obdobných veciach, z dôvodu, že súdnemu dvoru boli predložené prejudiciálne otázky týkajúce sa výkladu základného nariadenia.

19. Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

20. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti vychádzal tiež zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého obsah základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy tvorí predovšetkým ústavou garantovaná možnosť každého na reálny prístup k súdu, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01), ako aj konkrétne procesné garancie v súdnom konaní. Pokiaľ ide o medze zasahovania ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ústavnému súdu neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia vecí všeobecnými súdmi, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti (obdobne napr. II. ÚS 1/95, II. ÚS 71/07, III. ÚS 26/08). Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým prislúcha interpretácia zákonov. Podľa konštantnej judikatúry sa úloha ústavného súdu obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo záväznou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli do takej miery zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, že by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07).

21. Ústavný súd konštantne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je pritom vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (obdobne pozri aj judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, napr. *Georgidias v. Grécko* z 29. 5. 1997, Recueil III/1997).

22. Vo všeobecnosti ústavný súd poukazuje ďalej na špecifiká, ktorými sa riadi súdny prieskum uskutočňovaný podľa druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku [(platného a účinného v čase rozhodovania najvyššieho súdu), ďalej aj „OSP“], v zmysle ktorých je úlohou (správneho) všeobecného súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu posúdiť, či si pre vydanie rozhodnutia príslušný správny orgán zadovážil dostatok skutkových podkladov, zistil vo veci skutočný stav a či konal v súčinnosti s účastníkom konania, a ďalej to, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi. Úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či napadnuté rozhodnutia najvyššieho súdu boli vydané s prihliadnutím na citované osobitosti správneho súdnictva a či sú zároveň ústavne udržateľné s prihliadnutím na už citovanú judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcu sa základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie.

23. Sťažovatelia v prvom rade namietajú postup správnych orgánov konajúcich v ich veciach pri rozhodovaní o uplatniteľnosti slovenskej legislatívy a argumentujú, že vzhľadom na čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby, ktorá má podliehať čl. 13 základného nariadenia. Keďže sťažovatelia mali bydlisko v Poľsku, na určenie uplatniteľnej legislatívy bola podľa ich názoru príslušná poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia, ktorou je ZUS, ktorá určila, že uplatniteľnou legislatívou je slovenská legislatíva. Na tomto základe sťažovatelia tvrdia, že správne orgány Slovenskej republiky konali v rozpore s právnymi predpismi, ak v ich veciach rozhodli, že im v Slovenskej republike nevzniklo poistenie.

Vo vzťahu k tejto námietke ústavný súd zdôrazňuje, že predmetom súdneho prieskumu v správnom súdnictve podľa druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku sú individuálne správne akty vydané správnymi orgánmi, ktorými sa zakladajú, menia alebo rušia subjektívne práva fyzických alebo právnických osôb. V posudzovaných veciach sťažovateľov správne orgány rozhodli o tom, že sťažovateľom nevzniklo verejnoprávne poistenie v Slovenskej republike, pričom však boli aj naďalej súčasťou verejnoprávneho poistenia v Poľskej republike. Z uvedeného dôvodu je sporné, či vôbec došlo ku kráteniu subjektívnych práv sťažovateľov, ktoré je nevyhnutným materiálnym

predpokladom úspechu v konaní o správnej žalobe, keďže im boli zachované v zásade všetky ich práva v rámci sociálneho zabezpečenia, ktoré požívajú v Poľskej republike, a to aj v rozsahu, ktorý pokrýva pracovné činnosti vykonávané na území Slovenskej republiky (pozri čl. 13 ods. 5 základného nariadenia).

Podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia je určenie uplatniteľných právnych predpisov predbežné, pričom podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia v prípade existencie neistoty pri určení uplatniteľných právnych predpisov určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na čl. 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia čl. 14 vykonávacieho nariadenia.

Z rozhodnutí ústredia z januára 2014 vyplýva, že v súvislosti s posúdením uplatniteľnej legislatívy na účely správneho vykonania základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia bola inštitúcia sociálneho ZUS ako inštitúcia v členskom štáte, v ktorom majú sťažovatelia miesto bydliska, oprávnená požadovať preukázanie relevantných skutočností, pričom pobočka Sociálnej poisťovne bola povinná rozhodujúce skutočnosti preukázať.

V posudzovaných veciach považoval najvyšší súd z obsahu administratívnych spisov za preukázané, že pobočka v súlade s čl. 76 ods. 4 základného nariadenia informovala na základe požiadavky ZUS poľskú inštitúciu listom z 25. júla 2013, že v prípade zamestnávateľov, medzi ktorými bol uvedený aj zamestnávateľ sťažovateľov, ide o firmy, ktorých zamestnanci reálne nevykonávajú činnosť na území Slovenskej republiky, pričom ZUS oznámené skutočnosti akceptovala.

Z uvedených dôvodov ústavný súd zastáva názor, že záver najvyššieho súdu o tom, že pobočka postupovala vo veciach sťažovateľov v úzkej súčinnosti so ZUS, a teda aj v súlade s čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, je ústavne akceptovateľný a nevykazuje znaky procesného excesu. Ústavný súd preto nemá dôvod do napadnutého rozsudku najvyššieho súdu svojím rozhodnutím zasahovať, pretože podľa jeho názoru medzi ich obsahom a obsahom základných práv garantovaných čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a obsahom práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť,

na základe ktorej by v súvislosti s prvou námietkou po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení.

Najvyšší súd v odôvodnení svojich rozhodnutí jasne a zrozumiteľne vysvetlil, prečo nepovažoval za preukázané, že k reálnemu výkonu činnosti sťažovateľov ako zamestnancov došlo, pričom zároveň označil dôkazy, ktoré považoval za relevantné, a zvýraznil, aké závery pri aplikácii konkrétnych právnych predpisov z nich vyvodil. Úlohou ústavného súdu nie je vo veci sťažovateľov opätovne vyhodnocovať dôkazy, prípadne prehodnocovať skutkový stav, ako to požadujú sťažovatelia vo svojich sťažnostiach.

24. Ani námietku neúmerneho zaťaženia sťažovateľov dôkaznou povinnosťou zo strany všeobecných súdov nepovažuje ústavný súd za dôvodnú. Najvyšší súd vo veciach sťažovateľov v tejto súvislosti zdôraznil, že samotné vykonávacie nariadenie v čl. 16 ods. 1 a 6 ustanovuje osobe vykonávajúcej činnosť vo viacerých členských štátoch povinnosť poskytnúť príslušnej inštitúcii sociálneho zabezpečenia informácie, teda samotná právna úprava ustanovuje takejto osobe dôkaznú povinnosť svoju činnosť aj preukázať. Keďže v zmysle čl. 13 ods. 3 základného nariadenia bolo základnou otázkou to, či sťažovatelia na území Slovenskej republiky požívajú status zamestnanca, bolo ich povinnosťou predložiť, resp. navrhnuť dôkazy, ktoré by nepochybniteľným spôsobom preukazovali, že na území Slovenska skutočne vykonávali prácu dojednanú v pracovných zmluvách uzavretých so svojím zamestnávateľom. Pokiaľ preto najvyšší súd napadnutými rozhodnutiami „odobril“ postup správnych orgánov (pobočky a ústredia) v súvislosti s dôkaznou povinnosťou sťažovateľov, konal tak v súlade s procesno-právnymi predpismi uplatňovanými vo veciach sťažovateľov. Vzhľadom na uvedené je aj táto námietka sťažovateľov nedôvodná.

25. Ďalšia námietka sťažovateľov je založená na ich tvrdení, že najvyšší súd ako súd odvolací odmietol aplikovať v ich veciach základné nariadenie a vykonávacie nariadenie. Najvyšší súd sa zaoberal aj touto otázkou a v odôvodnení napadnutého rozsudku k tomu uviedol, že pre aplikáciu príslušných ustanovení základného nariadenia a vykonávacieho

nariadenia musí byť splnený základný predpoklad, a síce reálny výkon činnosti zamestnanca na území Slovenskej republiky, pričom „... *formálne uzatvorenie pracovnej zmluvy medzi zamestnancom a zamestnávateľom ešte nezakladá žalobcovi právo na aplikáciu článku 13 ods. 3 základného nariadenie, pretože uzatvorením pracovnej zmluvy pracovník nenadobúda automaticky status zamestnanca. Vychádzajúc z judikatúry Súdneho dvora EÚ za zamestnanca je potrebné považovať každého, kto vykonáva skutočne konkrétne činnosti, teda ten kto vykonáva skutočnú a efektívnu činnosť. Napokon aj z článku 13 ods. 3 základného nariadenia vyplýva, že výkon práce musí byť reálny.*“.

Keďže reálny (skutočný) súbeh dvoch činností (zamestnanie a samostatná zárobková činnosť) v odlišných členských štátoch nebol vo veciach sťažovateľov preukázaný, nemohli byť zároveň splnené ani zákonné predpoklady na aplikáciu základného nariadenia (čl. 13 ods. 3) a v tejto súvislosti ani vykonávacieho nariadenia. Z citovanej časti napadnutého rozsudku najvyššieho súdu je zrejmé, že najvyšší súd neodmietol príslušné ustanovenia základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia aplikovať bezdôvodne, ale pri ich výklade dospel k záveru, že v prípade sťažovateľov nebola naplnená hypotéza príslušných ustanovení (právných noriem), a teda neboli splnené podmienky na ich aplikáciu. Ústavný súd tak dospel k záveru, že ani táto argumentácia sťažovateľov nie je spôsobilá indikovať, že došlo k porušeniu práv sťažovateľov garantovaných čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

26. K námietke nedodržania zákonnej 60-dňovej lehoty na rozhodnutie v administratívnom konaní sa vyjadril krajský súd v napadnutom rozsudku tak, že dal za pravdu sťažovateľovi 1 ako žalobcovi, avšak poukázal na to, že toto procesné pochybenie nemá vplyv na zákonnosť žalobami napadnutých rozhodnutí žalovanej, pretože v zmysle § 250i ods. 3 OSP pri preskúmvaní zákonnosti a postupu správneho orgánu súd prihliada len na tie vady konania pred správnym orgánom, ktoré mohli mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia. Zrušením žalobou napadnutých rozhodnutí iba z tohto dôvodu by sťažovateľ 1 nedosiahol priaznivejšie rozhodnutie vo veci samej. To, že najvyšší súd sa k tejto námietke opätovne nevyjadril (no napadnutý rozsudok krajského súdu ako vecne a právne správny potvrdil), a to, že nedodržanie tejto lehoty nemá

vplyv na zákonnosť napadnutých rozhodnutí ústredia a nič nemení na skutkových zisteniach, neznamená ešte porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

27. Ak sťažovatelia vytýkali najvyššiemu súdu, že sa nevysporiadal s namietaným porušením princípu rovnakého zaobchádzania postupom príslušných správnych orgánov (keď v obdobných veciach, v ktorých je sťažovateľ 1 zamestnávateľom iných zamestnancov poľskej štátnej príslušnosti, došlo k odlišnému postupu zo strany správnych orgánov), ako aj s tým, že vydaním rozhodnutí žalovanej došlo k neprípustnej retroaktivite (keď rozhodla o právach účastníka administratívneho konania spätne k inému dátumu, ako bol dátum vydania jej rozhodnutia), tak tento poukázal na to, že krajský súd sa vysporiadal „so zásadnou otázkou žalobcu v preskúmvacom konaní nastolenou, za ktorú považoval, či žalovaný postupoval a rozhodol zákonným spôsobom o zániku sociálneho poistenia zamestnancov žalobcu. Povinnosť súdu prvého stupňa bolo dať vyčerpávajúcu odpoveď na zásadné otázky žalobcom nastolené v žalobe. Odôvodnenie rozhodnutia súdu prvého stupňa nevykazuje znaky neprekúmatel'nosti pre nezrozumiteľnosť alebo pre nedostatok dôvodov, keďže prvostupňový súd určitým a zrozumiteľným spôsobom v odôvodnení rozsudku zdôvodnil prečo napadnuté rozhodnutia sociálnej poisťovni v oboch stupňoch posúdil ako súladné so zákonom.“.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj z rozhodnutí ústavného súdu vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v sebe zahŕňajú okrem iných záruk aj záruku na odôvodnenie rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia musí jasne a zrozumiteľne dávať odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03). Súd je povinný reagovať na tie argumenty, ktoré sú z hľadiska výsledku súdneho rozhodnutia považované za rozhodujúce. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia však nemá odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie

dôvodov prvostupňového rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

Na základe dosiaľ uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že z odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu jednoznačne vyplýva, že najvyšší súd sa vecou sťažovateľov riadne zaoberal, že príslušné právne normy interpretoval a aplikoval ústavne konformným spôsobom, rozviedol, akými úvahami sa pri svojom rozhodovaní riadil, a svoje rozhodnutie tiež zrozumiteľne a preskúmateľným spôsobom odôvodnil.

28. Napokon v súvislosti s námietkou, podľa ktorej najvyšší súd mal vyčkať na rozhodnutie súdneho dvora o predbežnej otázke položenej v iných konaniach v obdobných veciach, sa táto javí už na prvý pohľad ako neprípustná.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nesplnila podmienka podľa odseku 1, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Napriek tomu, že sťažovatelia podali proti napadnutému rozsudku krajského súdu odvolanie, uvedenú požiadavku v nich, ale ani v podaných žalobách neuplatnili. Z materiálneho hľadiska preto treba konštatovať, že nevyužili možnosť túto námietku v konaní pred všeobecnými súdmi uplatniť, čo by zakladalo neprípustnosť tejto časti sťažnosti, ak by bolo potrebné sa ňou osobitne zaoberať. Podstatné je aj to, že sťažovatelia ani len netvrdili (tým menej preukazovali), že túto námietku neuplatnili pred všeobecnými súdmi z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Ústavný súd tak z týchto dôvodov dospel k záveru, že najvyšší súd napadnutým postupom a rozsudkom nemohol porušiť základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu

podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a ani ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

29. Nad rámec uvedeného ústavný súd považuje za vhodné uviesť, že nie je pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby oprávnený brať na zreteľ postup súdov, resp. správnych orgánov v podobných veciach iných fyzických osôb, keďže sa obmedzuje len na preskúmanie ústavnej akceptovateľnosti právnych účinkov rozhodnutia na právnu situáciu fyzickej osoby oprávnenej na podanie sťažnosti, teda tej, o ktorej základné práva v konaní pred ústavným súdom ide. Zároveň ústavný súd nie je ani oprávnený zjednocovať postup alebo rozhodovacia činnosť správnych alebo súdnych orgánov v obdobných veciach, keďže túto úlohu zákonodarca zveril najvyššiemu súdu, ale vždy posudzuje jednotlivé právne veci s ohľadom na okolnosti konkrétneho prípadu.

30. Vzhľadom na to záver o tom, že napadnutým postupom a rozsudkom najvyššieho súdu nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd sťažnosť sťažovateľov pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

II.2.2 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 39 ods. 1 a čl. 40, ako aj čl. 52 ods. 2 ústavy napadnutým postupom a rozsudkom najvyššieho súdu

31. V súlade s čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

V súlade s čl. 39 ods. 1 ústavy občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa.

V súlade s čl. 40 ústavy každý má právo na ochranu zdravia. Na základe zdravotného poistenia majú občania právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a na zdravotnícke pomôcky za podmienok, ktoré ustanoví zákon.

V súlade s čl. 52 ods. 2 ústavy cudzinci požívajú v Slovenskej republike základné ľudské práva a slobody zaručené touto ústavou, ak nie sú výslovne priznané iba občanom.

32. Z obsahu sťažnosti možno vyvodit', že sťažovatelia porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 39 ods. 1, čl. 40 a čl. 52 ods. 2 ústavy namietajú v priamej príčinnej súvislosti s namietaným porušením ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd nezistil porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom a rozsudkom najvyššieho súdu, nemohlo dôjsť ani k porušeniu základných práv sťažovateľov podľa čl. 20 ods. 1, čl. 39 ods. 1 a čl. 40 ústavy.

Navyše, pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva podľa čl. 39 ods. 1 ústavy a čl. 52 ods. 2 ústavy, je potrebné uviesť, že čl. 39 ods. 1 práve v spojitosti s čl. 52 ods. 2 ústavy sa vzťahuje iba na občanov Slovenskej republiky ako jedno zo sociálnych práv, ktoré im ústava garantuje. Keďže ide o právo ústavou výslovne priznané iba občanom, nemohlo dôjsť k jeho porušeniu vo vzťahu k sťažovateľom, ktorí sú poľskými štátnymi občanmi.

Taktiež v súvislosti s touto časťou sťažnosti zdôrazňuje, že čl. 52 ods. 2 ústavy má charakter ústavných princípov, resp. všeobecných interpretačných pravidiel, ktoré sú všetky orgány verejnej moci povinné rešpektovať pri výklade a uplatňovaní ústavy, a preto sú vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, t. j. aj jeho rozhodovania o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 119/07). Keďže predmetom tohto konania je rozhodovanie o porušení základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy, možno v tomto konaní uvažovať o porušení označeného článku ústavy len v spojení s porušením konkrétneho základného práva alebo slobody. Pretože v posudzovanom prípade ústavný súd nedospel k záveru o porušení žiadneho so sťažovateľmi označených základných práv garantovaných ústavou, resp. práva garantovaného čl. 6 ods. 1 dohovoru, nemohol dospieť

ani k záveru o porušení čl. 52 ods. 2 ústavy, a preto sťažnosť sťažovateľov aj v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Pokiaľ ide o právo na zdravie a bezplatnú zdravotnú starostlivosť podľa čl. 40 ústavy, ústavný konštatuje, že v danom prípade sťažovateľom napadnutým postupom a rozsudkom najvyššieho súdu nebola žiadnym spôsobom odopretá zdravotná starostlivosť, predmetom rozhodnutí všeobecných súdov nebolo posúdenie ich zdravotného stavu, preto v ich prípade absentuje akákoľvek príčinná súvislosť medzi namietaným porušením základného práva podľa čl. 40 a napadnutým postupom a rozsudkom najvyššieho súdu.

33. Vzhľadom na uvedené ústavný súd aj túto časť sťažnosti odmietol ako zjavne neopodstatnenú v súlade s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

34. Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo bez právneho dôvodu, aby sa ústavný súd zaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľov v nej uplatnenými.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. októbra 2017